

הדר פרק ששי עירובין

סב.

עין משפט נר מצוה

א [מיי פ"ב מהל' עירובין
הל' ט טו"ט ע"כ ר"ח ס'
שפט סמי' א':]
ב ב מיי פ"ב מהל'
עירובין הלכה י'
טו"ט ע"כ ר"ח ס' שפי'
ס"א:
ג ג מיי פ"ב הלכה יב
טו"ט ע"כ ר"ח ס':]
ד ד מיי פ"ב טו"ט ע"כ
ס"ה:
ה ה מיי פ"ב מהל' מלכס
הלכה ט':]

לאכול משחיטתו אלא ודאי ר"ג דיצנה הוה ותחלה גזר על שחיטה
לאורייתא ושצק סתם יינן דרבנן ואע"ג דר"ג קודם דר' מאיר הוה
תלי אותו דבר"מ משום דפשיטא לן בכל דוכתא דחיי"ר ר"מ למיעוט
ולפסריס נמי דגרסי הכא רש"ג הא שמעינן ליה בפי"ק דחולין (דף ד).

גמ' יתיב אביי בר אבין ורב חיננא בר אבין
ויתיב אביי גבייהו ויתיב וקאמרי בשלמא
ר"מ קסבר (ה) דירת עובד כוכבים שמה דירה
ולא שנהא חד ולא שנהא תרי אלא ר' אליעזר
בן יעקב מאי קסבר אי קסבר דירת עובד
כוכבים שמה דירה אפילו חד נמי ניתסר
ואי לא שמה דירה אפי' תרי נמי לא ניתסר
אמר להו אביי וסבר רבי מאיר דירת עכו"ם
שמה דירה והתניא (ז) חצירו של עובד כוכבים
הרי הוא כדיר של בהמה אלא דכ"ע * דירת
עכו"ם לא שמה דירה והכא בגזירה (ט) שמה
ילמד ממועשיו קא מופלגי ר' אליעזר בן יעקב
סבר כיון דעובד כוכבים (י) חשוד אשפיכות
דמים תרי דשכיחי דדיירי גזרו בהו חד
לא שכיח לא גזרו ביה רבנן ור"מ סבר
זמנין דמקרי ודייר ואמרו רבנן = אין עירוב
מועיל במקום עכו"ם ואין ביטול רשות מועיל
במקום עכו"ם עד שישכיר ועכו"ם לא מוגר
מ"ט אילימא משום דסבר דלמא אתי
לאחוקי ברשותו הניחא למ"ד שכירות
בריאה בעינן אלא למ"ד שכירות רעועה
בעינן מאי איכא למימר דאתמר רב חסדא
אמר שכירות בריאה ורב ששת אמר
שכירות רעועה מאי רעועה מאי בריאה
אילימא בריאה בפרושה רעועה פחות
משהו פרושה מי איכא למאן דאמר מעכו"ם
בפחות משהו פרושה לא והא שלא רבי
יצחק ברבי יעקב בר גיורא משמיה רבי
יוחנן (י) הו יודעין ששוכרין מן העכו"ם אפילו
בפחות משהו פרושה (ז) ואמר רבי חייה
בר אבא אמר רבי יוחנן (ב) בן נח נהרג על
פחות משהו פרושה ולא ניתן להשבון אלא
מוהרקי ואבורגני ואבורגני רעועה בלא
בעינן אלא למ"ד שכירות רעועה בעינן מאי
איכא למימר אפי' הכי חשיש עכו"ם לכשפירם
ולא מוגר גופא חצירו של עובד כוכבים הרי
הוא כדיר של בהמה (י) ומותר להכניס ולהוציא
מן חצר לבתים ומן בתים לחצר ואם יש
שם ישראל אחד אוסר (ח) דברי רבי מאיר רבי
אליעזר בן יעקב אוסר לעולם אינו אוסר
עד שיהו עניי ישראלים אוסרים זה על זה

לומר כן לפי אותה שיטה דפרק בתרא דעכו"ם (דף ע"א):
דנראה על שזה פרוטה לא קשיא ליה דדדין הוא שיהרג אע"ג דלא קני ציה משיכה כיון דהוי ממון חשוד אבל פחותה משהו פרוטה הוה וצמשיכה נמי לא קני אמאי נהרג וחי גזול מעכו"ם איילי א"כ אפי' פחותה משהו פרוטה ממון חשוד הוא לגבי עכו"ם דלא מחיל על פחות משהו פרוטה ממון חשוד לישראל וכל הגזילים דמיחייבי על הגזילה אע"ג דלא קנו ליה אבל מהא דנהרג על גז דלא קני ליה כיון דחשיב ממון לגביה כמו שזה פרוטה כדכרשתי ומשמע ליה דלירי גזול משראל מדקתני ולא ניתן להשבון כלומר דלינו חייב להחזיר וגזול מעכו"ם ה"א חייב שיהן דקפי' ולא כפי' דפטר (ט) גזול מן העכו"ם משום דלא כתיבה ציה דנרבה קם ליה דנרבה מיניה לא מיפטר דלא שיהן גבי עכו"ם דהא נטלו לסטין כמותו בהגזול בתרא (ב"ק דף ק"ד) משמע דלא קנו אלא ציידאש ומוקמין בלסטים עכו"ם ועוד דלפילו ציידאש אי הוי בעין חייב להחזיר ולא אמרינן קים ליה דנרבה מיניה דממונה צפרק בן סורר (פסחים דף ע"ג) גבי צא צמחמת ומשני דהא דמיחייב מיתה משום דמנער לישראל כלומר שהוא חשוד ממון ציד עכו"ם דלין סברא לומר שאם ציערו צשום ענין שתיחייב מיתה ומאי לא ניתן להשבון כלומר כיון דלא קניא צמשיכה א"כ כל היכא דאיתיה של ישראל הוא דאי משום דמיאיש וזמנין דלא מיאיש ומפרש שאינו בתורת השבון כלומר אם אכלו שאינו בעין לא שיהו ענין ודאי חייב להחזיר אבל אין לפרש אינו בתורת השבון לענין שיפטר בהשגחתו ממיתה כמו ישראל ממלכות דהוי צחק ניתק לעשה דאם כן דחק צחנס להעמידה צישראל ומשום דמנערינא ללוקמה גזול מעכו"ם: **מוהרקי ואבורגני**. פירוש מוהרקי כתיבה וחומתה כמו מוהרקייהו דהיי טפטפת דלמלכ מנח בסוף החולין (בבבב דף ק"ח) וצבורגי (ט) שולמים ור"מ פירש מוהרקי וצבורגי כמו בניין: ורבי

גמ' לא שנהא חד ישראל יחיד דר עמו: שמה דירה. וש לא
רשות בחצר ונמצא ישראל המוציא לחצר מצינה שהוא מיוחד לו
מוציא מרשות לרשות ורבנן גזרו שלא להוציא מרשות לרשות בלא
עירוב דלמא אחי לאפוקי מר"י לרה"ר: הכי הוה כדיר של בהמה.
ואין לו כח לאסור ור"מ קאמר לה
לקמן צבירייתא בשמעתין ורמינן
מתני' עלה ומוקמינן צלתייה ושארל
אפי' כי יתיה אוסר אלמא דירת עכו"ם
לאו שמה דירה: אלא דכ"ע לאו שמה
דירה. אלא משום גזרה שמה ילמוד
ישראל ממועשיו של עכו"ם הטריחוהו
והפסידיהו חכמים לישראל הדר עמו
כדי שיקשה צעיניו ליתן שכר בכל
שבת ושבת וילא משס וצבהיה גזרה
פליגי ר"מ ור"א בן יעקב אי גורינן
ליה על ישראל יחיד הדר עם העכו"ם
או לא: ר"א סבר כיון דעכו"ם

הגהות הב"ח
השור על שפיכות דמים. לא שכיח
יחידו דדייר צהדיה ומילתא דלא
שכיחא לא גזרו צה רבנן ור"מ סבר
יחידו נמי יזמנין דדייר ומנ"ה אמר
רבנן אין עירוב מועיל כו' ועכו"ם לא
מוגרי. לא יהא רוצה לשכור (ט) וילא
ישראל זה משם: מאי טעמא. לא
מוגר עכו"ם: צריאה. חוקה שיתנה
ישראל עמו למלכות כל המצוי בליס
אם ירצה: בן נח נהרג על הגזל
דיהא מו' מלכות כדאמר צד' מימות
צנסהדרין (ט) ואמר' אזהרה שלהן
זו היא מימתן ואשמעינן ר' יוחנן
דעכו"ם לא מחיל אפילו לפחות משהו
פרוטה והוי גזל לדידהו: לא ניין
לפשונו. דגבי ישראל כתיב (ט) והשיב
את הגזלה אבל צעכו"ם לא כתיב השצה
הלך כיון שעבר נהרג ואינו משלם:
צמורהקי ואבורגני. למלכות החצר
צמפסקלין וקמיתדרלות אם ירצה:
חצירו של עכו"ם. אע"ג סתת חצירות
פחותין לתוכן צמיה ררצה אין רשות
עכו"ם חלוקה להישחש רשות כל אחד
ואחד לצדו דדירת עכו"ם לא שמה דירה
וישראל שאינו דר עמהן צנסכס לאחד
מן התיבם צצמט מותר להוציא מן
התיבם לחצר ולא הוי מוציא מרשות
הימיוחדת לעכו"ם זה לרשות שהיא
לכולן: ואם יש שם ישראל אחד. דר
עמהן אוסר על כל ישראל להוציא מן
התיבם לחצר מפני שהוא כחצירו:
ר"א בן יעקב אוסר (ט) עד שיהו שני
ישראלים. דרין צצני צמיה ואוסרין
זה על זה רשות העכו"ם חלוקה מהן
ואוסר העכו"ם על צמיהם וכן אוסרין
על צמי העכו"ם מלהוציא לחצר דשויה
רבנן לדירת עכו"ם דירה כדאמר
שויה רבנן לדירת עכו"ם דירה ולא הוה אוסר על ציתו של
ישראל ולא ישראל אוסר על ציתו שאין חילוק רשות צעכו"ם:

רבי ניסים גאון

בן נח נהרג על פחות
משהו פרוטה. משכחת
לה בטנהדרין בפרק ארבע
מיתות תנו רבנן ד' מצות
צצטו בני נח דתיב וברכת
השם וצי' וגילוי עריות
ושפיכות דמים וגזל ואבר
מן חחי, ואמרו אחר זה
על שבע מצות בן נח
נהרג. ואמרו עוד אזהרה
שלהן זו היא מיתתן.
ואמרו פחות משהו
פרוטה גזול לרואו בני
מהילה ינתנו גזל מעליא
הוא, ולפיכך אם בן נח
גזול פחות משהו פרוטה
נהרג. ומת שאמרו ולא
ניתן להישבון כלומר
אפילו חייב את הגזילה
לגזול אינו נפטר מן
המיתה אלא נהרג מכל
מקום שכבר חייב מיתה.
ובמס' ע"ז בפרק השוכר
את הפועל אמרו ומאי לא
ניתן להישבון אינו בתורת
הישבון, כי זה כתוב
בתורה והשבי את הגזילה
לישראל נאמר ולא לבני
נח.

רבינו חננאל

סוגיא דשפעתא דירת גוי
לא שמה דירה, ובגזירה
שמה ילמד ממועשו
פלוגי, ר' אליעזר בן
יעקב סבר (בבב) [כיון]
דחשיד אשפיכות דמים,
תרי דשכיחי דדיירי בהדי
גוי גזרו בהו רבנן אסור
עד (שיעברו) [שישכרין].
חד ישראל בהדי גוי דלא
שכיח דדייר, אי מיקרי
דיירי לא גזרו ביה רבנן,
וציטול צדין הוא דלא מני ליה שאין
העכו"ם מוכר צהן אבל יודע הוא
שישראל קונה רשותו בשכירות אבל
השתא דלמסקינא שהוא כדיר של
צמה ומן הדין לא צעי מדי' רכיך
הוא לפרש מ"ט תקינו רבנן שכירות
טפי מעירוב וציטול:

בן נח נהרג על פחות משהו פרוטה ולא ניתן להשבון. פירש
צקונטרס דגבי ישראל כתיב והשיב את הגזלה אשר גזל אבל
צעובד כוכבים לא כתיב הלך כיון שעבר נהרג ואין משלם משמע מתוך
פירשו דלפילו גזול מעכו"ם חצירו לא מיחייב בהשצה ולא יתכן
לומר כן לפי אותה שיטה דפרק בתרא דעכו"ם (דף ע"א):
דנראה על שזה פרוטה לא קשיא ליה דדדין הוא שיהרג אע"ג דלא קני ציה משיכה כיון דהוי ממון חשוד אבל פחותה משהו פרוטה הוה וצמשיכה נמי לא קני אמאי נהרג וחי גזול מעכו"ם איילי א"כ אפי' פחותה משהו פרוטה ממון חשוד הוא לגבי עכו"ם דלא מחיל על פחות משהו פרוטה ממון חשוד לישראל וכל הגזילים דמיחייבי על הגזילה אע"ג דלא קנו ליה אבל מהא דנהרג על גז דלא קני ליה כיון דחשיב ממון לגביה כמו שזה פרוטה כדכרשתי ומשמע ליה דלירי גזול משראל מדקתני ולא ניתן להשבון כלומר דלינו חייב להחזיר וגזול מעכו"ם ה"א חייב שיהן דקפי' ולא כפי' דפטר (ט) גזול מן העכו"ם משום דלא כתיבה ציה דנרבה קם ליה דנרבה מיניה לא מיפטר דלא שיהן גבי עכו"ם דהא נטלו לסטין כמותו בהגזול בתרא (ב"ק דף ק"ד) משמע דלא קנו אלא ציידאש ומוקמין בלסטים עכו"ם ועוד דלפילו ציידאש אי הוי בעין חייב להחזיר ולא אמרינן קים ליה דנרבה מיניה דממונה צפרק בן סורר (פסחים דף ע"ג) גבי צא צמחמת ומשני דהא דמיחייב מיתה משום דמנער לישראל כלומר שהוא חשוד ממון ציד עכו"ם דלין סברא לומר שאם ציערו צשום ענין שתיחייב מיתה ומאי לא ניתן להשבון כלומר כיון דלא קניא צמשיכה א"כ כל היכא דאיתיה של ישראל הוא דאי משום דמיאיש וזמנין דלא מיאיש ומפרש שאינו בתורת השבון כלומר אם אכלו שאינו בעין לא שיהו ענין ודאי חייב להחזיר אבל אין לפרש אינו בתורת השבון לענין שיפטר בהשגחתו ממיתה כמו ישראל ממלכות דהוי צחק ניתק לעשה דאם כן דחק צחנס להעמידה צישראל ומשום דמנערינא ללוקמה גזול מעכו"ם: **מוהרקי ואבורגני**. פירוש מוהרקי כתיבה וחומתה כמו מוהרקייהו דהיי טפטפת דלמלכ מנח בסוף החולין (בבבב דף ק"ח) וצבורגי (ט) שולמים ור"מ פירש מוהרקי וצבורגי כמו בניין: ורבי

לומר כן לפי אותה שיטה דפרק בתרא דעכו"ם (דף ע"א):
דנראה על שזה פרוטה לא קשיא ליה דדדין הוא שיהרג אע"ג דלא קני ציה משיכה כיון דהוי ממון חשוד אבל פחותה משהו פרוטה הוה וצמשיכה נמי לא קני אמאי נהרג וחי גזול מעכו"ם איילי א"כ אפי' פחותה משהו פרוטה ממון חשוד הוא לגבי עכו"ם דלא מחיל על פחות משהו פרוטה ממון חשוד לישראל וכל הגזילים דמיחייבי על הגזילה אע"ג דלא קנו ליה אבל מהא דנהרג על גז דלא קני ליה כיון דחשיב ממון לגביה כמו שזה פרוטה כדכרשתי ומשמע ליה דלירי גזול משראל מדקתני ולא ניתן להשבון כלומר דלינו חייב להחזיר וגזול מעכו"ם ה"א חייב שיהן דקפי' ולא כפי' דפטר (ט) גזול מן העכו"ם משום דלא כתיבה ציה דנרבה קם ליה דנרבה מיניה לא מיפטר דלא שיהן גבי עכו"ם דהא נטלו לסטין כמותו בהגזול בתרא (ב"ק דף ק"ד) משמע דלא קנו אלא ציידאש ומוקמין בלסטים עכו"ם ועוד דלפילו ציידאש אי הוי בעין חייב להחזיר ולא אמרינן קים ליה דנרבה מיניה דממונה צפרק בן סורר (פסחים דף ע"ג) גבי צא צמחמת ומשני דהא דמיחייב מיתה משום דמנער לישראל כלומר שהוא חשוד ממון ציד עכו"ם דלין סברא לומר שאם ציערו צשום ענין שתיחייב מיתה ומאי לא ניתן להשבון כלומר כיון דלא קניא צמשיכה א"כ כל היכא דאיתיה של ישראל הוא דאי משום דמיאיש וזמנין דלא מיאיש ומפרש שאינו בתורת השבון כלומר אם אכלו שאינו בעין לא שיהו ענין ודאי חייב להחזיר אבל אין לפרש אינו בתורת השבון לענין שיפטר בהשגחתו ממיתה כמו ישראל ממלכות דהוי צחק ניתק לעשה דאם כן דחק צחנס להעמידה צישראל ומשום דמנערינא ללוקמה גזול מעכו"ם: **מוהרקי ואבורגני**. פירוש מוהרקי כתיבה וחומתה כמו מוהרקייהו דהיי טפטפת דלמלכ מנח בסוף החולין (בבבב דף ק"ח) וצבורגי (ט) שולמים ור"מ פירש מוהרקי וצבורגי כמו בניין: ורבי

(א) [לקמן עה"ל, ט] [מוספי'
פ"ה הע"ל], (א) [ב"מ עה"ל,
(ד) [ע"ז כב"ל], (ט) ע"ז עה"
יבמות מו'; (ו) [מוספתא
פ"ה הע"ל], (ז) [בתוספ'
לפאת דברי ר"מ], (ח) [ע"ז, צ,
(ט) [ג'ל' להשכיר],
(י) [פסחין ק"ט], (י) [ד'ו ויקרא
ה'; (כ) ב"מ]; (כ) להוציא ממנו
הגוי, (כ) [חולין ג'], (ג) ג'
המכש"ל
(ג) [פחותות ע"ל], (ט) [חולין
(ג), (ד) [וכ"פ הערוך בשם
רב האי גאון שכלשון פסיו
נקראה אבורגני שולמים גם
ענין מהרן מבב פ"י זה
בבב ר' ניסים ונכס על מוהרקי
פ"י כתיבה וחומתה ורבינו
גרסאם פ"י כ"ל הצי"ל]

הגהות הב"ח
השור על שפיכות דמים. לא שכיח
יחידו דדייר צהדיה ומילתא דלא
שכיחא לא גזרו צה רבנן ור"מ סבר
יחידו נמי יזמנין דדייר ומנ"ה אמר
רבנן אין עירוב מועיל כו' ועכו"ם לא
מוגרי. לא יהא רוצה לשכור (ט) וילא
ישראל זה משם: מאי טעמא. לא
מוגר עכו"ם: צריאה. חוקה שיתנה
ישראל עמו למלכות כל המצוי בליס
אם ירצה: בן נח נהרג על הגזל
דיהא מו' מלכות כדאמר צד' מימות
צנסהדרין (ט) ואמר' אזהרה שלהן
זו היא מימתן ואשמעינן ר' יוחנן
דעכו"ם לא מחיל אפילו לפחות משהו
פרוטה והוי גזל לדידהו: לא ניין
לפשונו. דגבי ישראל כתיב (ט) והשיב
את הגזלה אבל צעכו"ם לא כתיב השצה
הלך כיון שעבר נהרג ואינו משלם:
צמורהקי ואבורגני. למלכות החצר
צמפסקלין וקמיתדרלות אם ירצה:
חצירו של עכו"ם. אע"ג סתת חצירות
פחותין לתוכן צמיה ררצה אין רשות
עכו"ם חלוקה להישחש רשות כל אחד
ואחד לצדו דדירת עכו"ם לא שמה דירה
וישראל שאינו דר עמהן צצמט מותר להוציא מן
התיבם לחצר ולא הוי מוציא מרשות
הימיוחדת לעכו"ם זה לרשות שהיא
לכולן: ואם יש שם ישראל אחד. דר
עמהן אוסר על כל ישראל להוציא מן
התיבם לחצר מפני שהוא כחצירו:
ר"א בן יעקב אוסר (ט) עד שיהו שני
ישראלים. דרין צצני צמיה ואוסרין
זה על זה רשות העכו"ם חלוקה מהן
ואוסר העכו"ם על צמיהם וכן אוסרין
על צמי העכו"ם מלהוציא לחצר דשויה

מוסף רש"י
בן נח נהרג על פחות
משהו פרוטה. משכחת
לה בטנהדרין בפרק ארבע
מיתות תנו רבנן ד' מצות
צצטו בני נח דתיב וברכת
השם וצי' וגילוי עריות
ושפיכות דמים וגזל ואבר
מן חחי, ואמרו אחר זה
על שבע מצות בן נח
נהרג. ואמרו עוד אזהרה
שלהן זו היא מיתתן.
ואמרו פחות משהו
פרוטה גזול לרואו בני
מהילה ינתנו גזל מעליא
הוא, ולפיכך אם בן נח
גזול פחות משהו פרוטה
נהרג. ומת שאמרו ולא
ניתן להישבון כלומר
אפילו חייב את הגזילה
לגזול אינו נפטר מן
המיתה אלא נהרג מכל
מקום שכבר חייב מיתה.
ובמס' ע"ז בפרק השוכר
את הפועל אמרו ומאי לא
ניתן להישבון אינו בתורת
הישבון, כי זה כתוב
בתורה והשבי את הגזילה
לישראל נאמר ולא לבני
נח.